

T.C.
DANIŞTAY
ONÜÇÜNCÜ DAİRE
Esas No : 2009/3223
Karar No : 2011/2993

Davacı : Shell & Turcas Petrol A.Ş.

Gülbahar Mahallesi, Salih Tozan Sokak, Karamancılar İş Merkezi
B Blok, No:18 Esentepe-Şişli/İSTANBUL

Vekilleri : Av. Hayriye Demir, Av. Yelda Tuğcu Eryılmaz - Aynı adreste

Davalı : Rekabet Kurumu

Bilkent Plaza, B 3 Blok Bilkent / ANKARA

Vekili : Av. Nagehan Özseyhan- Aynı adreste

İstemin Özeti : Rekabet Kurulu'nun 05.03.2009 tarihli, 09-09/186-56 ve 09-09/187-57 sayılı kararları ile Kurum internet sitesinde ilk olarak 12.03.2009 tarihinde ilân edilen, Rekabet Kurulu tarafından akaryakıt sektöründe intifa sözleşmelerinin muafiyetten yararlanma süresinin en fazla beş yıl olarak belirlendiğine ilişkin duyurunun; imzalanması anında ve sonrasında geçerli kabul edilen özel hukuk sözleşmelerinin, daha sonra idari işlem niteliğindeki kararlarla geriye yönelik olarak tamamının veya süresinin önemli bir kısmının geçersiz hale gelmesinin, idari işlemlerin geriye yürümezliği prensibine, Anayasa'nın 2. maddesinde yer alan hukuk devleti ilkesine ve temel hukuk kurallarına aykırı olduğu, Medeni Kanun ve Borçlar Kanunu'na tabi olan ve hiçbir rekabet yasağı ya da kısıtlaması içermeyen intifa ve kira sözleşme sürelerinin sınırlanması ve/veya geçersizlik yaptırımı ile karşı karşıya bırakılması konusunda Rekabet Kurumu'nun yetkisinin bulunmadığı, rekabet kısıtlaması içermeyen bir sözleşmeye idari bir işlemle müdahale edilmesinin, sözleşme hürriyetinin ihlâli anlamına geleceği, yaratılan hukuki durum sonucunda menfaatlerinin büyük ölçüde zarar göreceği, sözleşmelerin iptali nedeniyle doğabilecek olan muhtemel zararın milyonlarca lira olduğu, ayrıca yaklaşık 1250 istasyonundan önemli bir çoğunluğu ile yapılan sözleşmelerin geçersizlik yaptırımı ile karşı karşıya kalacağı, intifa hakkı ve kira sözleşmelerinin borçlar hukuku ve eşya hukuku yönünden geçerli sözleşmeler olduğu ve süresinin 100 yıl ile sınırlandırıldığı, bu sürelerle ilgili kalınarak sözleşme yapılabilmesinin yasal olarak mümkün olduğu, Yargıtay'ın istikrarlı içtihatlarında, ahde vefa ilkesi uyarınca intifa ve bayilik sözleşmelerinin ayrı ayrı sözleşmeler olarak nitelendirildiği ve sözleşmelerin ayrı ayrı ifasının şart koşulduğu, 5015 sayılı Petrol Piyasası Kanunu'nun 8. maddesinin ikinci fıkrasının (a) bendinde, bayilerin lisanslarının devamı süresince, bayisi olduğu dağıtıcı haricinde diğer dağıtıcı ve onların bayilerinden akaryakıt ikmali yapılmaması gerektiğini belirtilerek münhasırlık içeren sözleşmelerin zorunlu tutulduğu, yine bu Kanun uyarınca 49 yıla kadar bayilik ilişkisinin kurulabileceğinin düzenlendiği, 5015 sayılı Kanun'la düzenlenen bu durumların, 4054 sayılı Kanun'dan hareketle rekabet ilkeleri çerçevesinde incelenebilme olanağının bulunmadığı, Rekabet Kurumu tarafından geçen yıl hazırlanan sektör raporunda model olarak kabul edilen Avrupa Komisyonu "Repsol Kararı" ile ülkemizdeki hukuki durum arasında önemli farkların

T.C.
DANIŞTAY
ONÜÇÜNCÜ DAİRE
Esas No : 2009/3223
Karar No : 2011/2993

bulunduğu, akaryakıt piyasasında kapama etkisinin söz konusu olmadığı, her yıl yaklaşık 1000 istasyonun pazara girdiği, ayrıca pazara girişin asıl engelinin, 5015 sayılı Kanun'da akaryakıt istasyonu açılması için asgari mesafe öngörülmesi ile beyaz istasyon olarak tabir edilen ve herhangi bir markaya bağlı olmayan akaryakıt istasyonlarının yasaklanması olduğu ileri sürülerek iptali istenilmektedir.

Savunmanın Özeti : Rekabet Kurulu'nun 05.03.2009 tarihli, 09-09/186-56 ve 09-09/187-57 sayılı kararlarına ilişkin olarak Kurum'un internet sitesinden yapılan duyurunun, 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanun'un 14. maddesi uyarınca dava konusu edilebilecek kesin ve yürütülebilir bir işlem niteliği taşımadığı, sektörün bilgilendirilmesi amacıyla duyurunun yapıldığı, kararların düzenleyici işlem niteliğinde olmadığı, ayrıca menfaati ihlâl edilmeyen davacı şirketin Kurul kararlarına karşı dava açma ehliyetinin bulunmadığı, Danıştay Onüçüncü Dairesi'nin 13.05.2008 tarih ve E:2006/1604, K:2008/4196 sayılı kararında intifa ve bayilik sözleşmelerinin süre yönünden birlikte değerlendirilmesi gerektiğinin belirtildiği, dava konusu işlemlerle, bu sektörde faaliyette bulunan teşebbüslere, 18.09.2010 tarihine kadar sözleşmeleri 2002/2 sayılı Tebliğ'e uygun hale getirebilmesi için süre tanındığı, yine bu sözleşmelerin Kanun'un 4. maddesinden bu tarihe kadar muaf tutulduğu, ancak bu tarihten sonra bu geçiş sürecinde de gerekli değişikliklerin yapılmaması halinde, 4054 sayılı Kanun'da öngörülen incelemenin yapılacağına duyurulduğu, dolayısıyla dağıtıcılar tarafından idari işlemlerin geriye yürümezliği ve hukuk devleti ilkelerinin ihlâl edildiği iddiasının gerçeği yansıtmadığı, düzenlemenin tüm sektöre eşit olarak uygulanması gerektiği, intifa hakkının ne şekilde terkin edileceğinin, özel hukuk alanına özgü bir sorun olduğu, Kurum tarafından doğrudan intifa hakkının terkin yönünde bir karar alınmadığı, Danıştay kararında da vurgulandığı üzere, bu sözleşmenin bayilik sözleşmesiyle ilişkisinin değerlendirildiği, sağlayıcı ile alıcı arasında kurulan dikey sözleşmelerin 4054 sayılı Kanun uyarınca denetiminde Rekabet Kurumu'nun yetkili bulunduğu, yürürlükte olan bu tür sözleşmelerin Kurum tarafından inceleneceği ve gerektiğinde müdahale edilebileceği belirtilerek, 5015 sayılı Kanun'da bayi ile dağıtıcı arasındaki münhasırlık ilişkisinin süresini belirleyen herhangi bir hükmün yer almadığı, hukukî dayanaktan yoksun bulunan davanın usûl ve esas yönünden reddi gerektiği savunulmaktadır.

Danıştay Tetkik Zühal Aysun SUNAY'ın Düşüncesi : Davanın reddine karar verilmesi gerektiği düşünülmektedir.

Danıştay Savcısı Berrin KARINCA'nın Düşüncesi: Davacı şirket tarafından 12.3.2009 tarihinde yayınlanarak kamuoyuna duyurulan akaryakıt sektöründe intifa sözleşmelerinin muafiyetten yararlanma süresinin en fazla 5 yıl olarak belirlenmesine ilişkin 5.3.2009 gün ve 09.09/186-56 ve 09.09/187-57 sayılı Rekabet Kurulu Kararlarının iptali istenilmektedir.

Davanın ehliyet yönünden reddi gerektiği yolundaki davalı idarenin usule yönelik itirazı, iptali istenen Kurul kararları, ilkeleri belirleyen genel düzenleyici işlem niteliği taşıdığı için, yerinde görülmemiştir.

T.C.
DANIŞTAY
ONÜÇÜNCÜ DAİRE
Esas No : 2009/3223
Karar No : 2011/2993

4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 4. maddesindeki düzenleme ile bir mal ve hizmet piyasasında doğrudan veya dolaylı olarak rekabeti engelleme, bozma veya kısıtlama amaçını taşıyan veya bu etkiyi doğuran yahut doğurabilecek nitelikte olan teşebbüsler arası anlaşmalar, uyumlu eylemler ve teşebbüs birliklerinin bu tür karar ve eylemleri yasaklanmıştır.

4054 sayılı Kanun'un "Muafiyet" başlıklı 5. maddesinde ise, maddede sayılan şartların tamamının gerçekleşmesi durumunda, teşebbüsler arası anlaşma, uyumlu eylem ve teşebbüs birlikleri kararlarının 4. madde hükümlerinin uygulanmasından muaf tutulmasına karar verilebileceği; muafiyet belirli bir süre için verilebileceği gibi, muafiyetin verilmesinin belirli şartların ve/veya belirli yükümlülüklerin yerine getirilmesine bağlanabileceği; Kurul'un, şartların gerçekleşmesi halinde, belirli konulardaki anlaşma türlerine bir grup olarak muafiyet tanınmasını sağlayan ve bunların şartlarını gösteren tebliğler çıkarabileceği hükmü getirilmiştir.

Rekabet Kurulunca, Kanun'un 4. maddesi hükümlerinin uygulanmasından grup olarak muaf tutulmanın koşullarını belirlemek amacıyla çıkarılan, 2003/3 ve 2007/2 sayılı Rekabet Kurulu Tebliğleri ile Değişik 2002/2 sayılı Dikey Anlaşmalara İlişkin Grup Muafiyeti Tebliği (Tebliğ) ile üretim veya dağıtım zincirinin farklı seviyelerinde faaliyet gösteren iki ya da daha fazla teşebbüs arasında belirli mal veya hizmetlerin alımı, satımı veya yeniden satımı amacıyla yapılan anlaşmalar -dikey anlaşmalar- bu Tebliğ'de belirtilen koşulları taşıması kaydıyla, Kanun'un 4. maddesindeki yasaklamadan Kanun'un 5. maddesinin üçüncü fıkrasına dayanılarak grup olarak muaf tutulmuştur.

"Rekabet Etmeme Yükümlülüğü" ise alıcının (bayinin) anlaşma konusu mal veya hizmetlerle rekabet eden mal veya hizmetleri üretmesini, satın almasını, satmasını ya da yeniden satmasını engelleyen doğrudan veya dolaylı her türlü yükümlülük olarak tanımlanmıştır.

Bu mevzuat hükümlerinin incelenmesinden; alıcıya getirilen rekabet etmeme yükümlülüğü süresinin belirsiz olması ya da beş yılı aşması halinde, ilgili sözleşmeye grup muafiyetinin uygulanmayacağı, sözleşmenin Kanun'un 4. maddesine aykırı hale geleceği, öte yandan Kanun'un 5. maddesinin ikinci fıkrasındaki "muafiyet" belirli bir süre için verilebileceği gibi, muafiyetin verilmesi belirli şartların ve/veya belirli yükümlülüklerin yerine getirilmesine bağlanabileceği" hükmünden hareketle de belli koşulların bulunması halinde belli yükümlülükler getirilerek beş yıllık süreyi aşan dikey anlaşmaların grup muafiyetinden yararlanabileceği görülmüştür.

14.7.2002 gün ve 24815 sayılı Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe giren 2002/2 sayılı "Dikey Anlaşmalara İlişkin Grup Muafiyeti Tebliğine 2003/3 sayılı Tebliğ ile eklenen Geçici Maddede, bu Tebliğin yürürlüğe girdiği tarihten önce yapılmış olan anlaşmaların 2002/2 sayılı Tebliğ'de öngörülen grup muafiyetinden yararlanabilmesi için bu Tebliğin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren iki yıl içerisinde 1. madde ile getirilen değişikliğe uygunluğunun sağlanması gerekeceği, bu süre içinde anlaşmalara 4054 sayılı Yasanın 4. maddesinde

T.C.
DANIŞTAY
ONÜÇÜNCÜ DAİRE
Esas No : 2009/3223
Karar No : 2011/2993

öngörülen yasaklamanın uygulanmayacağı belirtilmiştir.

Görüldüğü üzere 2003/3 sayılı Tebliğ ile bu Tebliğin yürürlüğe girdiği 18.9.2003 tarihi itibarıyla bu tarihten önce dağıtıcılar ve bayiler arasında kurulan sözleşmelere yönelik olarak bu sözleşmelerin süresinin Tebliğe uygun hale getirilmesi amacıyla iki yıllık geçiş sürecinin getirildiği, Kurul tarafından geçiş sürecini irdelleyen kararlarında da 18.9.2003 tarihinden önce kurulan bayilik dağıtıcılık ilişkisinin en son 18.9.2010 tarihine kadar 2002/2 sayılı Tebliğ hükümlerinden yararlanacağı, bu tarihten sonra ise gerekli değişikliklerin yapılmaması durumunda 4054 sayılı Yasanın 4. maddesi uyarınca işlem tesis edileceği açıktır.

Dağıtıcı ile bayi arasındaki intifa hakkı ve bayilik sözleşmelerinin süreleriyle ilgili olarak dağıtıcılar tarafından yapılan şikayetlerle ilgili olarak Rekabet Kurulunca dava konusu 5.3.2009 gün ve 09-09/186-56 ve 09-09/187-57 sayılı kararlar verilmiş ve kararların içeriği Kurumun internet sitesinde yayınlanarak akaryakıt sektöründe faaliyet gösteren teşebbüslere duyurulmuştur.

Bu kararlarda, bayi ile dağıtıcı arasında kurulan ilişkide rekabet yasağının süresi sektörde rekabetin sağlanması açısından büyük önem taşıdığından Tebliğin 5. maddesinin (a) bendi ile rekabet yasağı içeren dikey anlaşmaların süresinin belirsiz süreli ve beş yılı aşması halinde bu tür sözleşmelere grup muafiyetinin uygulanmayacağı karara bağlanmıştır. Akaryakıt sektöründeki dikey anlaşmaların rekabet hukuku çerçevesinde sorunlu hale gelmesindeki en önemli unsur, uzun süreli anlaşmalar ve bu sürelerle ilişkin mülk sahibi bayiden alınan kira/intifa hakları oluşturduğundan, özellikle rekabet etmeme yükümlülüğünün süresinin tespiti ve bu tespitin sözleşmenin süresine bağlı olması işletme ve kira sözleşmesi arasındaki bağlantının ortaya konulması gerekmektedir.

Dava konusu Rekabet Kurulu kararlarının da bayilik sözleşmeleriyle bu sözleşmeye süre yönünden etkisi bulunabilen intifa hakkı, kira sözleşmesi ve kredi sözleşmesi gibi sözleşmeleri birlikte değerlendirerek bayi ile dağıtıcı arasında kurulacak ilişkinin sektörü rekabete kapama etkisinin ortadan kaldırılması ve her beş yılda bir bayinin başka bir dağıtıcıyla çalışabilmesi amacıyla bu alanda rekabetin tesisine yönelik olarak alındığı anlaşıldığından, hukuka uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

Her ne kadar davacı şirket tarafından, bayilik sözleşmelerinin intifa ve kira sözleşmeleriyle birlikte geçmişe etkili şekilde uygulanmasının, kurulmuş olan intifa hakkının yok sayılması sonucunu doğuracağı, yasaların geriye yürümezliği ilkesinin ihlal edildiği, bunun yanı sıra 5015 sayılı Petrol Piyasası Kanununa göre 49 yıla kadar bayilik ilişkisinin kurulabileceği, davalı kurumun 5015 sayılı Kanuna tabi anlaşmalara 5 yıllık süre ile kısıtlama getirmeye hukuken yetkisi bulunmadığı ileri sürülmüşse de, 5015 sayılı Yasanın 8. maddesinde bayi ile dağıtıcı arasındaki ilişkinin münhasırlığı içerdiği kabul edilmekle birlikte bayilik sözleşmesinin süresine ilişkin olarak bir hüküm bulunmadığı gibi Petrol Piyasası Lisans Yönetmeliğinin 14. maddesinde yer alan 49 yıllık sürenin, lisansların belirtilen süreye kadar verilebileceğine yönelik olduğu, dağıtıcı ile bayi arasındaki işletme sözleşmesi süresini belirler

T.C.
DANIŞTAY
ONÜÇÜNCÜ DAİRE
Esas No : 2009/3223
Karar No : 2011/2993

bir nitelik taşımadığı görülmekte olup, dava konusu kararlardan önce Kurul tarafından bayilik ve kira sözleşmeleri birlikte incelenmek suretiyle bu ilişkiye Kanunun 5. maddesi uyarınca muafiyet tanınmamış olduğu için kazanılmış bir hakkın ihlali de sözkonusu değildir.

Açıklanan nedenlerle davanın reddine karar verilmesi gerektiği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Karar veren Danıştay Onüçüncü Dairesi'nce, duruşma için taraflara önceden bildirilmiş bulunan 21.06.2011 tarihinde, davacı vekili Av. Yelda Tuğcu Eryılmaz ile davalı idare vekili Av. Nagehan Özseyhan'ın geldikleri, Danıştay Savcısı'nın hazır olduğu görülmekle açık duruşmaya başlandı. Taraflara usulüne uygun olarak söz verilerek dinlendikten ve Danıştay Savcısı'nın düşüncesi alındıktan sonra taraflara son kez söz verilerek duruşma tamamlandı. Dava dosyası incelenip, gereği görüldü;

Dava; Rekabet Kurulu'nun 05.03.2009 tarihli, 09-09/186-56 ve 09-09/187-57 sayılı kararları ile Kurum internet sitesinde ilk olarak 12.03.2009 tarihinde ilân edilen, Rekabet Kurulu tarafından akaryakıt sektöründe intifa sözleşmelerinin muafiyetten yararlanma süresinin en fazla beş yıl olarak belirlendiğine ilişkin duyurunun iptali istemiyle açılmıştır.

Davalı idarenin usule yönelik itirazları yerinde görülmemiştir.

4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 4. maddesinde, "Belirli bir mal veya hizmet piyasasında doğrudan veya dolaylı olarak rekabeti engelleme, bozma ya da kısıtlama amacını taşıyan veya bu etkiyi doğuran yahut doğurabilecek nitelikte olan teşebbüsler arası anlaşmalar, uyumlu eylemler ve teşebbüs birliklerinin bu tür karar ve eylemleri hukuka aykırı ve yasaktır.

Bu haller, özellikle şunlardır:

a) Mal veya hizmetlerin alım ya da satım fiyatının, fiyatı oluşturan maliyet, kâr gibi unsurlar ile her türlü alım yahut satım şartlarının tespit edilmesi,

b) Mal veya hizmet piyasalarının bölüşülmesi ile her türlü piyasa kaynaklarının veya unsurlarının paylaşılması ya da kontrolü,

c) Mal veya hizmetin arz ya da talep miktarının kontrolü veya bunların piyasa dışında belirlenmesi,

d) Rakip teşebbüslerin faaliyetlerinin zorlaştırılması, kısıtlanması veya piyasada faaliyet gösteren teşebbüslerin boykot ya da diğer davranışlarla piyasa dışına çıkartılması yahut piyasaya yeni gireceklerin engellenmesi,

e) Münhasır bayilik hariç olmak üzere, eşit hak, yükümlülük ve edimler için eşit durumdaki kişilere farklı şartların uygulanması,

f) Anlaşmanın niteliği veya ticari teamüllere aykırı olarak, bir mal veya hizmet ile birlikte diğer mal veya hizmetin satın alınmasının zorunlu kılınması veya aracı teşebbüs durumundaki alıcıların talep ettiği bir malın ya da hizmetin diğer bir mal veya hizmetin de alıcı

T.C.
DANIŞTAY
ONÜÇÜNCÜ DAİRE
Esas No : 2009/3223
Karar No : 2011/2993

tarafından teşhiri şartına bağlanması ya da arz edilen bir mal veya hizmetin tekrar arzına ilişkin şartların ileri sürülmesi..." hükmüne yer verilmiştir.

Bu hükümle, belirli bir mal ve hizmet piyasasında doğrudan veya dolaylı olarak rekabeti engelleme, bozma veya kısıtlama amacını taşıyan veya bu etkiyi doğuran yahut doğurabilecek nitelikte olan teşebbüsler arası anlaşmalar, uyumlu eylemler ve teşebbüs birliklerinin bu tür karar ve eylemleri hukuka aykırı bulunarak açıkça yasaklanmıştır.

4054 sayılı Kanun'un "Muafiyet" başlıklı 5. maddesinde ise, maddede sayılan şartların tamamının gerçekleşmesi durumunda, teşebbüsler arası anlaşma, uyumlu eylem ve teşebbüs birlikleri kararlarının 4. madde hükümlerinin uygulanmasından muaf tutulmasına karar verilebileceği; muafiyet belirli bir süre için verilebileceği gibi, muafiyetin verilmesi belirli şartların ve/veya belirli yükümlülüklerin yerine getirilmesine bağlanabileceği; Kurul'un, şartların gerçekleşmesi halinde, belirli konulardaki anlaşma türlerine bir grup olarak muafiyet tanınmasını sağlayan ve bunların şartlarını gösteren tebliğler çıkarabileceği hükmü getirilmiştir.

Rekabet Kurulu'nca, Kanun'un 4. maddesi hükümlerinin uygulanmasından grup olarak muaf tutulmanın koşullarını belirlemek amacıyla çıkarılan, 2003/3 ve 2007/2 sayılı Rekabet Kurulu Tebliği ile Değişik 2002/2 sayılı Dikey Anlaşmalara İlişkin Grup Muafiyeti Tebliği (Tebliğ) ile üretim veya dağıtım zincirinin farklı seviyelerinde faaliyet gösteren iki ya da daha fazla teşebbüs arasında belirli mal veya hizmetlerin alımı, satımı veya yeniden satımı amacıyla yapılan anlaşmalar -dikey anlaşmalar- bu Tebliğ'de belirtilen koşulları taşıması kaydıyla, Kanun'un 4. maddesindeki yasaklamadan Kanun'un 5. maddesinin üçüncü fıkrasına dayanılarak grup olarak muaf tutulmuş; "Rekabet Etmeme Yükümlülüğü", alıcının (bayinin) anlaşma konusu mal veya hizmetlerle rekabet eden mal veya hizmetleri üretmesini, satın almasını, satmasını ya da yeniden satmasını engelleyen doğrudan veya dolaylı her türlü yükümlülük olarak tanımlanmış; Tebliğ'in 5. maddesinin (a) bendinde; alıcıya getirilen rekabet etmeme yükümlülüğü süresinin büyük önem taşıdığı ve süresi belirsiz olan veya süresi beş yılı aşan rekabet etmeme yükümlülüğünün belli istisnalar dışında mümkün olmadığı belirtilerek, bu tür sözleşmelere grup muafiyetinin uygulanmayacağı kurala bağlanmış, yine aynı madde içinde rekabet etmeme yükümlülüğünün beş yıllık süreyi aşacak şekilde zımnen yenilenebileceğinin kararlaştırılması halinde de, rekabet etmeme yükümlülüğünün belirsiz süreli hale geleceği, alıcı olan bayinin, anlaşmaya dayalı faaliyetlerini sürdürürken kullanacağı tesisin mülkiyeti arazi ile birlikte veya alıcı ile bağlantısı olmayan üçüncü kişilerden sağlanan bir üst hakkı çerçevesinde sağlayıcı olan dağıtıcıya ait ise, yahut alıcı bu faaliyetini sağlayıcının alıcı ile bağlantısı olmayan üçüncü kişilerden elde ettiği bir ayni veya şahsi kullanım hakkının konusu olan bir tesiste sürdürecektse, bayiyeye getirilen rekabet etmeme yükümlülüğünün, söz konusu tesisin bayi tarafından kullanıldığı süreye bağlanabileceği, başka bir anlatımla beş yılı aşabileceği kurala bağlanmış; Tebliğ'in açıklanmasına dair Kılavuz'un 32.-40. maddelerinde ise rekabet etmeme yükümlülüğünün nasıl uygulanacağı örnekleriyle birlikte açıklanmıştır.

T.C.
DANIŞTAY
ONÜÇÜNCÜ DAİRE
Esas No : 2009/3223
Karar No : 2011/2993

Belirtilen mevzuat hükümlerinin incelenmesinden; alıcıya getirilen rekabet etmeme yükümlülüğü süresinin belirsiz olması ya da beş yılı aşması halinde, ilgili sözleşmeye grup muafiyetinin uygulanmayacağı, başka bir anlatımla sözleşmenin Kanun'un 4. maddesine aykırı hale geleceği, öte yandan Kanun'un 5. maddesinin ikinci fıkrasındaki "muafiyet belirli bir süre için verilebileceği gibi, muafiyetin verilmesi belirli şartların ve/veya belirli yükümlülüklerin yerine getirilmesine bağlanabileceği" hükmünden hareketle de belli koşulların bulunması halinde belli yükümlülükler getirilerek beş yıllık süreyi aşan dikey anlaşmaların grup muafiyetinden yararlanabileceği anlaşılmaktadır.

Öte yandan, 18.09.2003 tarih ve 25233 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 2002/2 Sayılı Dikey Anlaşmalara İlişkin Grup Muafiyeti Tebliğinde Değişiklik Yapılmasına İlişkin 2003/3 sayılı Tebliğ'le Tebliğ'e "Bu Tebliğ'in yürürlüğe girdiği tarihten önce yapılmış olan anlaşmaların 2002/2 sayılı Tebliğ'de öngörülen grup muafiyetinden yararlanabilmesi için, bu Tebliğ'in yürürlüğe girdiği tarihten itibaren iki yıl içerisinde yukarıdaki 1 inci madde ile getirilen değişikliğe uygunluğunun sağlanması gerekir. Bu süre içerisinde anılan anlaşmalara 4054 sayılı Kanun'un 4 üncü maddesinde öngörülen yasaklama uygulanmaz." yönünde geçici madde eklenmiştir.

Akaryakıt dağıtım sektöründeki dikey anlaşmaların 2002/2 sayılı Tebliğ'e uygunluğunun belirlenmesine yönelik Rekabet Kurulu'nun 15.11.2006 tarih ve 06-84/1059-306 sayılı kararıyla rekabet yasağı yönünden yukarıda getirilen ve geçici madde ile belirlenen geçiş dönemi incelenerek; beş yıl olarak belirlenen rekabet yasağının, 2003/3 sayılı Tebliğ ile teşebbüslerin mevcut anlaşmalarını iki yıl içerisinde bu değişikliğe uygun hale getirilmesinin kurala bağlandığı, mevcut sözleşmelerdeki bu değişikliklerin hangi surette yapılacağı ve bunların kalan uygulama sürelerinin nasıl belirleneceği konusuna Rekabet Kurulu'nun 26.01.2006 tarih ve 06-04/55-13 sayılı kararında açıklık getirildiği, buna göre; 18.09.2005 tarihinden önce yapılan ve rekabet etme yasağı süresi beş yılı aşan sözleşmelerden 18.09.2005 tarihi itibarıyla uygulama süresinin beş yıldan az olanlarda herhangi bir değişiklik yapmaya gerek olmayıp, bunların süresinin sonuna kadar geçerli olduğu, 18.09.2005 tarihi itibarıyla kalan süresi beş yılı aşan sözleşmelerin 18.09.2010 tarihine kadar geçerli olup sözleşme tadillerinin buna göre yapılması gerektiği, 18.09.2005 tarihi itibarıyla rekabet yasağının süresi beş yılı geçenlerin, imzadan itibaren "en yüksek yasal hadde indirilmekte" ve beş yıllık azami süre dolana kadar 2002/2 sayılı Tebliğ'in öngördüğü koşulları sağladığı sonuçlarına varılmıştır.

Görüldüğü üzere, 2003/3 sayılı Tebliğ ile bu Tebliğ'in yürürlüğe girdiği 18.09.2003 tarihi itibarıyla, bu tarihten önce dağıtıcılar ile bayiler arasında kurulan sözleşmelere yönelik olarak, bu sözleşmelerin süresinin Tebliğ'e uygun hale getirilmesi amacıyla iki yıllık geçiş sürecinin getirildiği, Kurul tarafından geçiş sürecini irdelleyen kararlarında da, 18.09.2003 tarihinden önce kurulan bayilik-dağıtıcı ilişkisinin, en son 18.09.2010 tarihine kadar 2002/2 sayılı Tebliğ hükümlerinden yararlanacağı, bu tarihten sonra ise gerekli değişikliklerin

T.C.
DANIŞTAY
ONÜÇÜNCÜ DAİRE
Esas No : 2009/3223
Karar No : 2011/2993

yapılmaması durumunda 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesi çerçevesinde işlem tesis edileceği anlaşılmaktadır.

Dairemizin 13.05.2008 tarih ve E:2006/1604, K:2008/4196 sayılı kararı ile Rekabet Kurulu'nun 02.10.2003 tarih ve 03-64/770-356 sayılı kararında da belirtildiği üzere; akaryakıt sektöründe yer alan dikey anlaşmaların rekabet hukuku çerçevesinde sorunlu hale gelmesindeki en önemli unsur, uzun süreli anlaşmalar ve bu sürelerle ilişkin mülk sahibi bayiden alınan kira/intifa hakları oluşturmaktadır. Özellikle rekabet etmeme yükümlülüğünün süresinin tespiti ve bu tesbitin sözleşmenin süresine bağlı olması, işletme ve kira sözleşmesinin arasındaki bağlantının ortaya konulmasını gerektirmektedir.

Uygulamada; akaryakıt sektöründe sağlayıcı/dağıtıcı ile bayi arasında akaryakıt satış ve servis istasyonlarına ilişkin işletme sözleşmesi yapıldığı, dağıtıcının öncelikle mülkiyeti bayilere ait olan yerleri uzun süreler için (15-20 yıl) kiraladığı ve tapuya şerh verdirerek bu hakkını güçlendirdiği, daha sonra kiraladığı yerlerin maliklerine bu yerlerde satış/servis istasyonu işletme hakkını tanıdığı, dolayısıyla, dağıtıcı ile bayiler arasındaki hukukî ilişkinin temelini, işletme sözleşmesi ve kira sözleşmesi olmak üzere iki ayrı sözleşme oluşturduğu, başka bir anlatımla, dağıtıcının öncelikle araziye sahibi olan bayiden uzun süreliğine kiraladığı, daha sonra aynı bayiye istasyonun işletmesini verdiği, işletme sözleşmesinin ve kira sözleşmesinin bazı maddelerinin bu iki sözleşme arasındaki ilişkiyi ortaya koyduğu, böylece, şerh edilmiş kira sözleşmeleri ile bayinin işletme sözleşmelerini feshetmesinin önlenildiği ve dağıtıcı tarafından yapılmış olan yatırımların bir tür teminat altına alındığı, bayi işletme sözleşmesini feshetse bile, dağıtıcının şerh edilmiş kira sözleşmeleri sayesinde kira sözleşmesi süresince kiracının sahip olduğu hakları elinde bulundurabildiği ve başkasına verebildiği anlaşılmaktadır.

Belirtilen nedenlerden hareketle, sektördeki bir bayinin dağıtıcısını şikâyeti sonucunda alınan Rekabet Kurulu kararının iptali istemiyle açılan dava sonucu Dairemizin 13.05.2008 tarih ve E:2006/1604, K:2008/4196 sayılı kararında; işletme sözleşmesinin birer yıl süreli yapıldığı ve bu sözleşmenin dağıtıcı tarafından tek taraflı olarak feshedildiği anlaşılmakla birlikte, kira sözleşmesinin işletme sözleşmesine olan etkisi nedeniyle işletme sözleşmesi de kira sözleşmesiyle birlikte 2017 yılı itibariyle sona erecek olduğundan, taraflar arasında imzalanan işletme sözleşmesinin süresinin belirsiz hale geldiği yolunda ciddi bulguya ulaşıldığı, bu durumda, Tebliğ hükümleri uyarınca, belirsiz bir süre için veya beş yıldan daha uzun bir süre için anlaşma yapılarak bayiye rekabet etmeme yükümlülüğünün getirilmesi, anlaşmayı Tebliğ dışına çıkarabileceğinden, şikâyete konu olan işletme sözleşmesinin 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesine uygunluk denetiminin yapılması gerektiği gerekçesiyle Rekabet Kurulu kararının iptaline karar verilmiş, bu karar temyiz edilmeyerek kesinleşmiştir.

Bu aşamada, Rekabet Kurumu'na dağıtıcı ile bayi arasındaki intifa hakkı ve bayilik sözleşmelerinin süreleriyle ilgili olarak dağıtıcılar tarafından yapılan şikâyetle ilgili olarak Rekabet Kurulu tarafından 05.03.2009 tarihli, 09-09/186-56 ve 09-09/187-57 sayılı kararlar

T.C.
DANIŞTAY
ONÜÇÜNCÜ DAİRE
Esas No : 2009/3223
Karar No : 2011/2993

alınmıştır. Sektörde benzer nitelikte olup, Rekabet Kurulu'nun önüne gelebilecek diğer uyuşmazlıklar için de geçerli olacak yaklaşımın çerçevesini çizen bu kararların içerdiği unsurlara özgü bulunan, sonuç bölümü, Rekabet Kurumu'nun internet sitesinde 12.03.2009 tarihinde yayımlanarak akaryakıt sektöründe faaliyet gösteren teşebbüslere duyurulmuştur. Dairemizin 13.05.2008 tarih ve E:2006/1604, K:2008/4196 sayılı kararı ile akademisyenlerden alınan görüşler doğrultusunda verilen bu kararlara ilişkin duyuruda;

"1. 2002/2 sayılı Dikey Anlaşmalara İlişkin Grup Muafiyeti Tebliği'nde koşulları belirtilen muafiyetten yararlanabilmek bakımından, alıcılar üzerine getirilen rekabet yasağının süresinin beş yılı aşmaması gerektiğine,

2. Taraflar arasındaki bayilik sözleşmesi ile bağlantılı kredi sözleşmeleri, ekipman sözleşmeleri, uzun süreli kira sözleşmeleri ya da uzun süreli intifa hakkı tanınması gibi şahsi ya da aynı hakların da rekabet yasağının süresini fiilen uzatacak şekilde kullanılmayacağına,

3. Bu tür sözleşmelerin varlığı halinde, beş yılı aşan süreler bakımından, 2002/2 sayılı Tebliğ'de tanınan muafiyet koşullarının ortadan kalkacağına,

4. Dikey anlaşmalarda yer alan rekabet yasağına ilişkin hükümlerin, 2002/2 Sayılı Tebliğ'in 5. maddesiyle uyumlu hale getirilmesine ilişkin geçiş sürecinin 18.09.2003 tarihinde başlayıp, 18.09.2005 tarihinde sona erdiğine, bu çerçevede;

5. 18.9.2005 tarihinden önce yapılmış olan ve süresi beş yılı aşan sözleşmelerin, Rekabet Kurulu tarafından uygulanan "azami hadde indirme" ilkesi gereğince 18.09.2010 tarihine kadar Tebliğ'de yer alan muafiyetten yararlanabileceğine ve bu tarihten sonra muafiyet koşullarının ortadan kalkacağına,

6. 18.09.2005 tarihinden sonra yapılan sözleşmelerin, süreleri ne olursa olsun, yapıldıkları tarihten itibaren ilk beş yıllık süre boyunca muafiyetten yararlanabileceğine, beş yılı aşan süreler bakımından Tebliğ'de belirtilen muafiyet koşullarının ortadan kalkacağına,

7. Dağıtıcı ile bayi arasında imzalanan bayilik sözleşmesinin ve buna bağlı olarak intifa sözleşmesinin 18.09.2010 tarihine kadar 2002/2 sayılı Tebliğ uyarınca muafiyetten yararlanabileceğine, bu nedenle bu aşamada ön araştırma yapılmasına ya da soruşturma açılmasına gerek olmadığına,

8. Bu tarihten itibaren intifa hakkı çerçevesinde bayilerin yeniden sözleşme yapmaya zorlanması halinde 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesi çerçevesinde işlem başlatılacağına ilişkin ilgili taraflara bildirilmesine" karar verildiği belirtilmiştir.

Görüldüğü üzere; alıcıya getirilen rekabet yasağının süresi bayi ile dağıtıcı arasında kurulan ilişkinin sektörde rekabetin sağlanması açısından büyük önem taşımaktadır. Bu nedenle Tebliğ'in 5. maddesinin (a) bendi ile rekabet yasağı içeren dikey anlaşmaların süresinin, belirsiz süreli veya beş yılı aşması halinde bu tür sözleşmelere grup muafiyetinin uygulanmayacağı kurala bağlanmış bulunmaktadır. Ancak, yukarıda da belirtildiği üzere, akaryakıt sektöründe yer alan dikey anlaşmaların rekabet hukuku çerçevesinde sorunlu hale gelmesindeki en önemli unsur, uzun süreli anlaşmalar ve bu sürelerle ilişkin mülk sahibi

T.C.
DANIŞTAY
ONÜÇÜNCÜ DAİRE
Esas No : 2009/3223
Karar No : 2011/2993

bayiden alınan kira/intifa hakları oluşturmaktadır. Özellikle rekabet etmeme yükümlülüğünün süresinin tespiti ve bu tesbitin sözleşmenin süresine bağlı olması, işletme ve kira sözleşmesinin arasındaki bağlantının ortaya konulmasını gerektirmektedir. Yargı kararında gerekçe haline gelen bu durumu dikkate alan Rekabet Kurulu tarafından bayilik sözleşmeleriyle bu sözleşmeye süre yönünden etkisi bulunabilen intifa hakkı, kira sözleşmesi ve kredi sözleşmesi gibi sözleşmeleri birlikte değerlendirerek, bayi ile dağıtıcı arasında kurulacak ilişkinin sektörü rekabete kapama etkisinin ortadan kaldırılması ve her beş yılda bir bayinin başka bir dağıtıcıyla çalışabilmesi amacıyla, bu alanda rekabetin tesisine yönelik olarak alındığı anlaşılan Kurul kararlarının sektörde faaliyette bulunan teşebbüslere duyurulmasına yönelik işlemde hukuka aykırılık görülmemiştir.

Davacı şirket tarafından, Kurum tarafından bayilik sözleşmelerinin, intifa ve kira sözleşmeleriyle birlikte geçmişe etkili şekilde uygulanmasının, kurulmuş olan intifa hakkının yok sayılmasına neden olacağı, bu şekilde idari işlemlerin geriye yürümezliği ilkesinin ihlâl edildiği ileri sürülmekte ise de; davacı şirketin korunabilecek hakkından söz edebilmek için, bu hakkın yeni düzenlemeden önce yürürlükte olan kurallara göre bütün sonuçlarıyla fiilen elde edilmiş olması gerekmektedir. Başka bir anlatımla, bu konuda teşebbüslere yönelik olarak öncesinde hak sağlayıcı bireysel bir işlemin tesisi gerektiği açıktır. Bu durumun da ancak, Kurul tarafından bayiler ile dağıtıcıların bayilik sözleşmelerinin sürelerini, bu sözleşmeye süre yönünden etki eden intifa hakkı, kira ve kredi sözleşmeleri gibi sözleşmelerle birlikte incelenip, bu ilişkiye Kanun'un 5. maddesi uyarınca muafiyet tanınması halinde, geriye yürümezlik ilkesinin ihlâl edileceği ileri sürülebileceğinden, davacı şirketin aksi yöndeki iddiaları yerinde görülmemiştir.

Yine davacı şirket tarafından, 5015 sayılı Kanun uyarınca 49 yıla kadar bayilik ilişkisinin kurulabileceği ileri sürülmekte ise de; 5015 sayılı Kanun'un 8. maddesinde bayi ile dağıtıcı arasındaki ilişkinin münhasırlığı içerdiği kabul edilmekle birlikte, bayilik sözleşmesinin süresine yönelik olarak bu Kanun'da bir hüküm bulunmadığı, buna karşın, Petrol Piyasası Lisans Yönetmeliği'nin 14. maddesinde, belirtilen 49 yıllık sürenin lisansların belirtilen süreye kadar verilebilmesine ilişkin bulunduğu, dağıtıcı ile bayi arasındaki sözleşmeyle bir ilgisinin bulunmadığı anlaşıldığından, davacı şirketin bu iddiası da dava konusu işlemleri sakatlar nitelikte bulunmamıştır.

Özel hukuk hükümlerine göre kurulan intifa hakkı ve kira sözleşmelerine, doğrudan bu hakların ortadan kaldırılması ya da terkini ve yine bu haklardan kaynaklanan tarafların edimlerine ilişkin olarak Rekabet Kurulu tarafından bir karar alınmadığı görüldüğünden, alınan söz konusu kararlarla da bu sözleşmelerin bayilik sözleşmesine etkisi incelendiğinden ve bu kararların belirtilen etkinin rekabet hukuku kapsamında kalınarak irdelendiği anlaşıldığından, davacı şirketin bu iddiası ve diğer iddiaları yerinde görülmemiştir.

T.C.
DANIŞTAY
ONÜÇÜNCÜ DAİRE
Esas No : 2009/3223
Karar No : 2011/2993

Açıklanan nedenlerle; davanın reddine, Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi uyarınca 2.200,00-TL vekâlet ücretinin davacıdan alınarak davalı idâreye verilmesine, aşağıda dökümü yapılan 192,10-TL yargılama giderlerinin davacı üzerinde bırakılmasına, artan posta ücretinin istemi halinde davacıya iadesine, 21.06.2011 tarihinde oybirliğiyle karar verildi.

Başkan	Üye	Üye	Üye	Üye
Faruk	Turan	Taci	Gürsel	Hamza
ÖZTÜRK	KARAKAYA	BAYHAN	MEKİK	EYİDEMİR

Yargılama Giderleri :

Başvuru Harcı : 23,90.-TL
Karar Harcı : 32,30.-TL
YD Harcı : 25,60.-TL
YD İtiraz Harcı : 44,80.-TL
Posta Gideri : 65,50.-TL
Toplam : 192,10.-TL

